

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จัดทำโดย

กองการศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลสะพุง
อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งตามลักษณะของคนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้คิดหรือ ได้รับการถ่ายทอดและ ถู้อปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความนึกคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของ การดำเนินชีวิต รวมถึงการนำเทคโนโลยีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป องค์การบริหารส่วนตำบลสะพุง ได้สำรวจข้อมูล สอบถามจากชาวบ้านในท้องถิ่น ตำบลสะพุง เพื่อค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ยกย่องเชิดชูเกียรติ และเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นไปสู่คนรุ่นหลัง

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลสะพุง

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 1.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านเกษตรกรรม
- 1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านหัตถกรรม
- 1.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอุตสาหกรรม
- 1.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการแพทย์ไทย
- 1.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านพิธีกรรมทางศาสนา

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของการบริหารสวนตำบลสะพุง

สภาพทั่วไป

เหตุที่ได้ชื่อ “สะพุง” เพราะเมื่อสมัยก่อนในเขตพื้นที่มีต้นไม้มชนิดหนึ่งซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีชื่อว่า “ต้นสะพุง” ต่อมาต้นไม้นี้ได้หมดไปจากพื้นที่คนเฒ่าคนแก่ก็เลยตั้งชื่อตำบลโดยใช้ชื่อ ต้นไม้เพื่อให้ระลึกถึงว่าครั้งหนึ่งในตำบลสะพุงได้มี ต้นสะพุงอยู่เป็นจำนวนมากและได้สูญพันธุ์ไปจากพื้นที่แห่งนี้แล้วลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบล้อมรอบด้วยบริเวณพื้นที่ที่สูงกว่าจึงเป็นทางผ่านของลำน้ำจากตำบลข้างเคียงส่งผลให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตรและมีแหล่งน้ำใต้ดินที่ไม่ลึกนักสามารถนำขึ้นมาใช้อุปโภคได้อย่างสะดวก และตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองศรีสะเกษไปทางทิศใต้ประมาณ 38 ก.ม.

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

---

1. ด้านเกษตรกรรม

ข้อมูลพื้นฐาน

นายสมบูรณ์ ไชยชาญ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การทำการเกษตรแบบผสมผสาน

นายสมบูรณ์ ไชยชาญ

เกิดเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2506 อยู่บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 3 ตำบลสะพุง

อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจุบันดำรง ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านทุ่งสว่าง

โคกหนองนาโมเดล คือ การพัฒนาจัดการพื้นที่ทางการเกษตร ซึ่งเป็นการผสมผสานของเกษตรทฤษฎีใหม่ร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งต้องบอกว่าชื่อเรียกนี้ เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยมนุษย์นำสิ่งที่มีอยู่นั้นมาส่งเสริมทำให้เกิดความสำเร็จในการทำเกษตรกรรมโดยเร็วและเป็นระบบมากขึ้น ทั้งนี้ แต่ละคำของชื่อเรียกยังหมายถึงแนวทางการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และการสร้างชีวิตที่มีความยั่งยืนอย่างที่สุด

สถานที่ตั้งแปลงเกษตร โคก หนอง นา

เลขที่ 72 บ้านทุ่งสว่างหมู่ที่ 3 ตำบลสะพุง อำเภอสรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

*****

นายสมบุรณ์ ไชยชาญ

ได้บอกไว้ว่าแต่ละคำของชื่อ เป็นแนวทางการทำการเกษตรอินทรีย์ และการสร้างวิถีชีวิตที่มีความยั่งยืน
อย่างที่สุด ถ้ามว่า โคกหนองนาโมเดล มีองค์ประกอบอย่างไร?

1. โคก หรือ “พื้นที่สูง”

โคกทำการขุดหนองน้ำ แล้วนำดินนั้นมาทำเป็นโคก บนโคกจะปลูกป่าโดยทำเป็นป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4
อย่าง สามารถปลูกพืช ผัก ผักสวนครัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ หรือเลี้ยงปลา โดยจะทำให้การเป็นอยู่ของเกษตรกรเป็น
แบบพอกินพอใช้ หรือตามแนวทางขั้นพื้นฐานแบบเศรษฐกิจพอเพียง

และเมื่อถามถึงวิธีการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง อันที่จริงก็ได้ยุ่งยาก โดยเริ่มต้นจากการนำ
ไม้ที่โตไวอย่าง แคน มะรุ้ม ไม้ผล สะเดา กล้าย อ้อย รวมถึงพืชผักที่มีอายุสั้นมาปลูก เพื่อเป็นแหล่งสร้างอาหาร
ให้กับคนในครอบครัว

2. หนอง หรือ “หนองน้ำหรือแหล่งน้ำ”

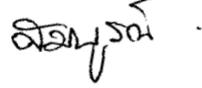
การขุดหนองเอาไว้เพื่อกักเก็บน้ำที่มีความจำเป็นช่วงหน้าแล้ง ช่วงที่มีน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วม หรือเป็น
หลุมที่เอาไว้รับน้ำที่จะมาท่วมขัง (หลุมขนมครก) โดยการขุดปกติแล้วจะเรียกว่าคลองไส้ไก่ หรือคลองที่ใช้ระบาย
น้ำซึ่งเป็นพื้นที่ตามภูมิปัญญาแบบชาวบ้าน

3. นา

นาถือเป็นพื้นที่ให้ปลูกข้าวอินทรีย์ตามแบบฉบับพื้นบ้าน ซึ่งจะมีการเริ่มต้นมากจากการพัฒนาพื้นที่ดิน
อย่างการเลือกทำการเกษตรแบบอินทรีย์ยั่งยืน เพื่อคืนสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ที่เรียกว่าจุลินทรีย์กลับไปยังผืนดิน ช่วย
ควบคุมปริมาณน้ำที่มีอยู่ภายในนาให้สมบูรณ์ คุมหญ้าโตกำลังดี ปลอดภัยสารเคมี ไม่เป็นอันตรายทั้งคนที่ปลูก
รวมถึงคนที่กินด้วย นอกจากนี้ ยังมีการยกคันนา ให้มีความสูงและกว้าง เป็นการเปิดพื้นที่รับน้ำได้ ไม่เป็นภัยเมื่อ
มีน้ำไหลหลากมาท่วม สามารถปลูกพืชได้ตามคันนา

หลังจากนั้น 1 – 2 ปี ก็เริ่มปลูกไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เมื่อเติบโตจนมีร่มเงาให้พื้นที่ ก็ค่อยไป
เริ่มปลูกบรรดาพืชสมุนไพร และในส่วนของพื้นที่ทำนาควรมีขนาดที่เหมาะสม สามารถปลูกข้าวได้ในปริมาณ
เพียงพอต่อการกินภายในครัวเรือน ไม่ต้องไปซื้อให้เสียเงิน ต่อด้วยการขุดบ่อน้ำ ร่องน้ำเล็ก เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น
ของชั้นดิน เลี้ยงปลาไว้เป็นอาหาร เมื่อปลูกป่า 3 อย่าง ก็นำมาใช้ทำประโยชน์ 4 อย่างได้ คือ ใช้ทำที่อยู่ ใช้เป็น
เครื่องตีผสมปูนไพร ใช้เป็นเครื่องมือหัตถกรรม ใช้เป็นร่มเงา สร้างความเย็นสบายแก่ตัวบ้าน
ประโยชน์ของโคกหนองนาโมเดล

ประโยชน์ของโคกหนองนาโมเดล คือ ช่วยให้เราประหยัดมากขึ้น เพราะสามารถปลูกพืชต่าง ๆ ไว้ในพื้นที่และสามารถใช้สอยได้ครอบคลุมทุกปัจจัย ช่วยลดความตึงเครียดด้านเศรษฐกิจ ลดความกังวลเรื่องรายรับในช่วงที่ติดขัดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญยังไม่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม หรือความแห้งแล้งภายในพื้นที่

(ลงชื่อ).....ภูมิปัญญาผู้ให้สัมภาษณ์

(นายสมบุรณ์ ไชยชาญ)

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจ

(นางศุภาวรรณ แสนสวัสดิ์)

ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2. ด้านหัตถกรรม

ข้อมูลพื้นฐาน

นางกันยารัตน์ จันทกรณ์

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การเย็บปักถักร้อย (แซวเสื่อ)

นางกันยารัตน์ จันทกรณ์

เกิดเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2525 อยู่บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 14 ตำบลสะพุง

อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ปัจจุบันดำรง ตำแหน่ง ประธานกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านศรีสว่างพัฒนา

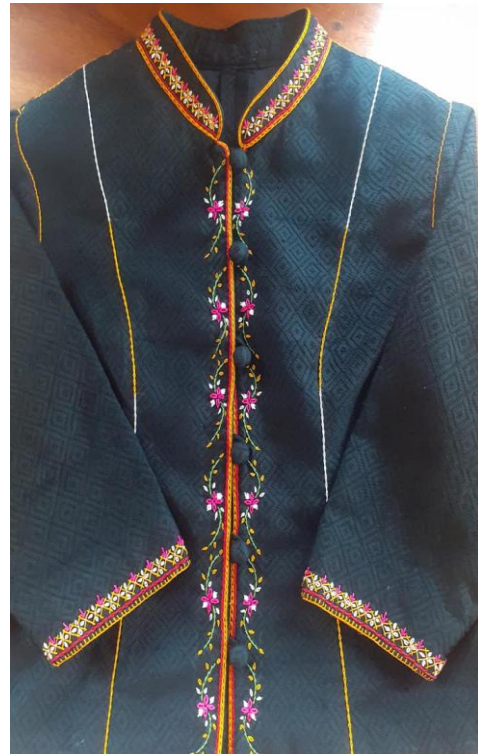
สถานที่ตั้งกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านศรีสว่างพัฒนา

เลขที่ 54 บ้านศรีสว่างพัฒนา หมู่ที่ 14 ตำบลสะพุง อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ

*****

นางกันยารัตน์ จันทกรณ์

ได้บอกไว้ว่า การปักแซว เป็นภูมิปัญญาการนำเส้นไหมที่ควั่นเข้าด้วยกัน นำมาแซวตะเข็บหรือชายเสื้อ ด้วยมือเป็นลวดลายบนผืนผ้าซึ่งมีทั้งลวดลายโบราณและประยุกต์ เนื่องด้วยเพราะสมัยก่อนไม่มีจักรเย็บผ้า ไทบ้านจึงต้องเย็บเพื่อให้ตะเข็บผ้าติดกัน ทั้งยังไม่มีกรรไกรไว้ใช้ตัดผ้า จึงต้องตัดผ้าด้วยมีดโต้และเย็บตะเข็บผ้ากัน รุ่ย ไหนๆ ก็เย็บแล้ว จึงเพิ่มลวดลายเข้าไปด้วยเพื่อความสวยงาม โดยลวดลายบนผืนผ้าจะเกี่ยวข้องกับการ ดำรงชีวิต ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และธรรมชาติรอบตัว เช่น ลายตีนตะขาบ ตีนไก่ หางตะกวด ดอกมะเขือ เป็นต้น

การแซวผ้า หรือแส่วผ้าเป็นการปักผ้าโดยใช้เข็มและด้ายหรือเส้นไหมเป็นองค์ประกอบหลักและจะปักด้วยมือไม่ใช่เครื่องจักรและไม่ใช่ไม้สตีงปักบนผ้าให้มีลวดลายที่สวยงาม จะนิยมปักด้วยด้ายหรือเส้นไหมหลากหลายสี แต่ละสี จะมีความหมายในตัวของมันเอง ได้แก่ สีเขียว มีความหมายด้านความอุดมสมบูรณ์ สีแดง ด้านพลังอำนาจ เงินทอง และมงคล สีเหลือง ด้านการให้เกียรติ และการยกย่องผู้นำ ซึ่งจะมีลวดลาย ได้แก่

- 1.ลายขามดแดง
- 2.ลายดอกพิกุล
- 3.ลายดอกลำดวน
- 4.ลายตีนตะขาบ
- 5.ลายหางตะกวด

ด้ายไหมที่นำมาปักชวานั้น จะต้องผ่านการควั่นให้เป็นเกลียว เพื่อให้ด้ายไหมมีลวดลายในตัว 10 เส้นไหม จะควั่นได้ 1 เส้นชว และนิยมใช้ 3 สีในการชว คือ แดง ขาว เหลือง การปักชวทำได้ทั้งรอบคอเสื้อ รอยผ่าข้าง ชายเสื้อ ตะเข็บ หรือกลางตัวเสื้อ ยิ่งลวดลายมากยิ่งแสดงให้เห็นถึงฝีมือของผู้ปักชวไปในตัว

การจัดอบรมกลุ่มพัฒนาสตรี

ปัจจุบันเสื้อแขวนมีการตัดเย็บใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งที่บ้านและผู้ที่หลักผู้ใหญ่ในจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เพราะใส่แล้วดูดี ยิ่งแขวนมากยิ่งงามหลาย ผู้สวมใส่จึงนิยมใส่ในโอกาสงานสำคัญ งานประเพณีประจำปี และมีการเย็บขายเป็นสินค้าหัตถกรรมของชุมชน จนมีการดัดแปลง แปรรูปเป็นกระเป๋า หรือ พวงกุญแจ สร้างทางเลือกให้ผู้ซื้อมากยิ่งขึ้น

จุดเด่นของภูมิปัญญา

- 3.1 เป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 3.2 เป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือนที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ
- 3.3 เป็นงานที่เสริมรายได้ให้กับครอบครัว
- 3.4 ต้นทุนในการผลิตไม่สูง

แนวทางอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม

- 5.1 ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการแขวเสื่อให้กับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 5.2 จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการแขวเสื่อ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียน
- 5.3 ดัดแปลงจากเสื่อเป็นพวงกุญแจ เพื่อใช้เป็นของขวัญเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน

(ลงชื่อ).....ภูมิปัญญาผู้ให้สัมภาษณ์

(นางกันยารัตน์ จันทกรณ์)

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจ

(นางศุภาวรรณ แสนสวัสดิ์)

3. ด้านอุตสาหกรรม
ข้อมูลพื้นฐาน

นายทอง จิตรมัน
ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เก้าอี้)

นายทอง จิตรมัน

เกิดเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 อยู่บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 14 ตำบลสะพุง
อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานที่ตั้ง การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เก้าอี้)

เลขที่ 122 บ้านศรีสว่างพัฒนา หมู่ที่ 14 ตำบลสะพุง อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

*****

นายทอง จิตรม่น

ได้บอกไว้ว่า ความสำคัญของการใช้เศษวัสดุให้คุ้มค่า และศึกษาข้อมูลกระบวนการผลิต และ เศษไม้ที่เหลือทิ้ง ที่สามารถกลับมาใช้งานใหม่ (Reuse) ทำให้เกิดประโยชน์และตอบสนองกลุ่มผู้ใช้งานด้วยการนำ ออกแบบเป็นเฟอร์นิเจอร์จากเศษไม้ ที่มีความสวยงามเหมาะการนำมาใช้งาน ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเศษไม้เป็นอีกวิธีหนึ่งช่วยลดปริมาณเศษไม้และช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับเศษไม้ ซึ่งการทำผลิตภัณฑ์ที่จะได้จากเศษไม้และก่อให้เกิดรูปแบบใหม่ๆ ที่ได้จากการพัฒนาขึ้นด้วยวิธีการนำเศษไม้มาวางต่อกันเป็นรูปทรงเรขาคณิตทำให้เกิด ลวดลาย ที่กล่าวมาเป็นวิธีหนึ่งช่วยลดเศษไม้และช่วยเพิ่มมูลค่าของเศษไม้โดยการนำมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์

การแปรรูปไม้

การใช้ไม้ขนาดเล็กในลักษณะไม้แปรรูปนั้น ขนาดต้องโตพอสมควรเพื่อที่จะได้เนื้อไม้ส่วนของแก่นมากกว่าส่วนของกระพี้ โดยควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้วขึ้นไป มีลำต้นตรงเปลากลม ไม่คดงอ แต่เนื่องจากไม้แปรรูปที่ได้จากไม้ขนาดเล็กเมื่อยังสดอยู่จะมีการโค้งงอขณะเลื่อยและการแตกร้าวก่อนข้างมาก ดังนั้น เพื่อช่วยลดปัญหาการโค้งงอ ควรเลื่อยไม้ขนาดสั้น ความยาวประมาณ 1.50 – 2.50 ม. ไม้ท่อนขนาดเล็กขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-9 นิ้ว เลื่อยเป็นไม้แปรรูปแล้วได้ผลผลิต 25 – 35 % โดยรวมไม้ที่โค้งงอ ตัดไส้และแตกร้าด้วย เมื่อนำไปใช้งานคงเหลือประมาณ 20 – 25 % ลักษณะการใช้งานเหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไม้ชนิดเล็กซึ่งหากต้องการไม้ที่มีขนาดใหญ่และหน้ากว้างขึ้น ก็ใช้วิธีการต่อความยาวหรืออัดประสานขนาดความหนาและความกว้างเข้าด้วยกัน

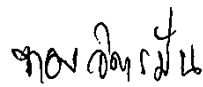

จุดเด่นของภูมิปัญญา

- 3.1 เป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 3.2 เป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือนที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ
- 3.3 เป็นงานที่เสริมรายได้ให้กับครอบครัว
- 3.4 ต้นทุนในการผลิตไม่สูง

แนวทางอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม

- 5.1 ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปไม้ให้กับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 5.2 จัดอบรมกลุ่มประชาชน เรื่องการแปรรูปไม้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน
- 5.3 ดัดแปลงจากการแปรรูปชิ้นใหญ่ เป็นชิ้นเล็กๆ เพื่อใช้เป็นของชำร่วย เพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน

(ลงชื่อ).....ภูมิปัญญาผู้ให้สัมภาษณ์

(นายทอง จิตรมัน)

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจ

(นางศุภาวรรณ แสนสวัสดิ์)

4. ด้านหมวดแพทย์ไทย
ข้อมูลพื้นฐาน

นางปาริชาติ สายทะวงษ์
ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การนวดแผนไทย

นางปาริชาติ สายทะวงษ์

เกิดเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2517 อยู่บ้านเลขที่ 005 หมู่ที่ 4 ตำบลสะพุง
อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานที่ตั้ง การนวดแผนไทย

เลขที่ 005 บ้านปละ หมู่ที่ 4 ตำบลสะพุง อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

*****

นางปาริชาติ สายทะวงษ์

ได้บอกไว้ว่า การนวดนับเป็นส่วนสำคัญของการแพทย์แผนไทย กล่าวกันว่าภูมิปัญญาการนวดพื้นบ้านไทยนั้นสืบทอดกันมาช้านาน เริ่มขึ้นจากภายในครอบครัว ภรรยา นวดให้สามี ลูกหลาน นวดให้พ่อ แม่ หรือปู่ ย่า ตา ยาย มีการใช้มือ ศอก เข่า และเท้า นวดให้กันหรือนวดตนเอง ต่อมาจึงมีการคิดอุปกรณในการนวดเพื่อช่วยให้ใช้น้ำหนักได้มากขึ้น เช่น กะลา เบี้ย ไม้กดหลัง นมสาวหรือนมไม้ รวมถึงการใช้ลูกประคบและอบสมุนไพรเพื่ออาศัยความร้อนจากไอน้ำร้อนหรือสมุนไพรช่วยในการบำบัดอาการ

จากการนวดเพื่อช่วยเหลือคนในครอบครัว ได้พัฒนาจนเกิดความชำนาญเป็นที่รู้จักในแวดวงเพื่อนบ้าน และคนในชุมชน กระทั่งกลายเป็นอาชีพหมอนวดในที่สุด

นวดแผนไทย คือ การนวดชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นศาสตร์บำบัดและรักษาโรคแขนงหนึ่งของการแพทย์แผนไทย โดยจะ เน้นในลักษณะการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง การอบ และประคบ ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “นวดแผนโบราณ” ซึ่งไม่ใช่เพื่อรักษาความเจ็บปวดเท่านั้น แต่ยังดีต่อสุขภาพ และสามารถรักษาโรค เพราะการนวดจะส่งผลโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจ โดยอาศัยการสัมผัสอย่างมีศิลปะ

จุดเด่นของภูมิปัญญา

- 3.1 เป็นการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 3.2 เป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือนที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้สูงอายุ
- 3.3 เป็นงานที่เสริมรายได้ให้กับครอบครัว

แนวทางอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริม

- 5.1 ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยให้กับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 5.2 จัดอบรมกลุ่มประชาชน เรื่องการนวดแผนไทย เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน

ปรีชิต

(ลงชื่อ).....ภูมิปัญญาผู้ให้สัมภาษณ์

(นางปาริชาติ สายทะวงษ์)

สศ

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจ

(นางศุภวารณ แสนสวัสดิ์)

5. ด้านอื่นๆ ด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

ข้อมูลพื้นฐาน

นายสมพงษ์ จันทร์อบ

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง การความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

นายสมพงษ์ จันทร์อบ

เกิดเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2492 อยู่บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 14 ตำบลสะพุง
อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

สถานที่ตั้ง ภูมิปัญญาชาวบ้าน
ด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

เลขที่ 31 บ้านศรีสว่างพัฒนา หมู่ที่ 4 ตำบลสะพุง อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

*****

นายสมพงษ์ จันทรอบ

ได้บอกไว้ว่า ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง ความเชื่อเกิดจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ความเชื่อดั้งเดิมมนุษย์ มีความเชื่อเรื่อง ผีसाง เทวดา การนับถือบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องโลกจักรวาล และกำเนิดคนสัตว์ ความเชื่อดังกล่าว มนุษย์จึงพยายามที่จะคิดหาวิธีการที่จะก่อให้เกิดผลในทางที่ดี และเกิดความสุขให้กับตนเอง ทำให้ เกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็น พิธีกรรมและความเชื่อ เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมไทยทุกยุคทุกสมัยสืบทอด กันมาช้านาน ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลง แต่ความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับพิธีกรรมและ ความเชื่อมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต วิถี ทั่ียงบูรณธรรม ได้ให้ความหมายของคำว่า ศรัทธา ใน พจนานุกรมไทยไวว่า ศรัทธา หมายถึง ความเชื่อ ,ความเลื่อมใส, ความเห็นดี, ความไว้วางใจ, ความ เชื่อตรง, ความจงรัก, ความประสงค์ ความอยาก, ความบริสุทธิ์, ความเคารพนับถือ, ยินดี เลื่อมใส

การบายศรีสู่ขวัญเป็นความเชื่อที่มาจากพราหมณ์ ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับชีวิต มีพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อให้คนมีสุขภาพดี มีความสัมพันธ์กันแน่นแฟ้น เมื่อพูดถึงวิญญาณก็มักคิดถึงคนที่ตายไปยังมีวิญญาณเหลืออยู่ในขณะที่ในทางพุทธศานาค่าว่าวิญญาณเป็นเพียงการรับรู้

ความเชื่อที่ผสมผสานอยู่ด้วยกันทั้งพุทธพราหมณ์ และมี ดุมีความกลมกลืนในวิถีชีวิตของชาวบ้าน ไม่มีความขัดแย้งกัน เป็นการเสริมซึ่งกันและกันมากกว่า มีการจัดความสำคัญและหน้าที่ของคนในการปฏิบัติ มีหมอขวัญทำ พิธีทางพราหมณ์ มีหมอธรรม หมอส่อง หมอลำ ผีฟ้าทำพิธีทางผี มีพระสงฆ์ทำพิธีกรรมทางพุทธศาสนา งานบุญประเพณีต่างๆ แสดงให้เห็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อทั้งสาม เช่น งานบุญบั้งไฟทางภาคอีสาน เป็นพิธีกรรมขอฝนจากแถน ซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลก และสามารถดลบันดาลให้เกิดฝนได้ พิธีกรรมนี้เริ่มจากวัด มีการนำบั้งไฟไปไว้ที่วัด มีพิธีซึ่งพระสงฆ์ พราหมณ์ และชาวบ้านทำร่วมกัน ซึ่งโดยปกติแล้ว พระสงฆ์จะไม่ร่วมพิธีกรรมเกี่ยวกับผี แต่มีหลายหมู่บ้านที่มีเรือผีและศาลพระภูมิในบริเวณวัด ที่แต่อยู่นอกอุโบสถ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สูงสุดทางพุทธศาสนา

โดยปกติแล้ว ความเชื่อทั้งสามรูปแบบจะมีหน้าที่แตกต่างกันไป ชาวบ้านไปทำบุญที่วัดไปฟังเทศน์ฟังธรรม และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาแต่เมื่อทำพิธีสู่ขวัญก็ไปหาพราหมณ์ ถ้าหากเจ็บไข้ได้ป่วยก็หาหมอธรรม หมอส่อง หมอลำผีฟ้าซึ่งทำหน้าที่สัมพันธ์กับผี

(ลงชื่อ).....ภูมิปัญญาผู้ให้สัมภาษณ์

(นายสมพงษ์ จันทรอบ)

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่ผู้สำรวจ

(นางศุภวารณ แสนสวัสดิ์)